

Տարեկան լինել 10 բաժնի, կէս տարեկան 6 բաժնի:
Ս անձին համարները 7 կողմէն:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խաղաղաստան միջ:

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакция «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խաղաղութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Քաջի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լիցուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խաղաղաշուր բաժին 2 կողմէ:

ՄՇԱԿ

ԻՄՈՎԱՆԻԱՌԻԹԻՒՆ

Առօրեայ երեւոյթներ.— Երեւոյթն ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ.
Նա մակ Հին-Նախիջևանից. Նամակ Զանգեզու-
րից. Ներքին լուրեր.— ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ.
Նամակ Թուրքիայից. Արտաքին լուրեր.— ԽԱՌՆ
ԼՈՒՐԵՐ.— ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.— ԲՕՐՍԱ.— ՅԱՅՏԱՐԱՐ-
ՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Անլիական նա-
մակներ:

ԱՌՕՐԵԱՑ ԵՐԵՒՈՑՈՒՆԵՐ

Ամեն անգամ, երբ մեր ժողովրդի մէջ
տեղի են ունենում զանազան ընտրութիւն-
ներ, — երբ ընտրվում են զանազան պաշ-
տօնեաներ, լինի դա մի բարձր պաշտո-
նայ, ինչպիսին է կաթողիկոսը, թէ մի
հասարակ պաշտօնայ, ինչպէս օրինակ
տեսուչ, քահանայ, քաղաքագլուխ, հոգա-
բարձու, կամ պատգամաւոր, սովորաբար
այդ ընտրութիւնները աճող չեն լինում, և
ընտրութիւնից յետոյ սառնասրտութեամբ
քննելով զործերը և անձնաւորութիւնները,
մարդ այն համոզման է գալիս, որ առանց
սար ու ձոր ընկնելու կարելի էր ընտ-
րել անհամեմատ արժանաւոր, եռանդուն
և անձուէր մարդիկ, որոնք ամբողջ զիւով
բարձր կանգնած կը լինէին այն մարդ-
կանցից, որոնք ընտրվել և հասարակական
պատգամայ պաշտօնները զուլե են անցել...

Հետաքրքրական է իմանալ, թէ ինչով
կարելի է բացատրել այդ տուրք աւօրեայ
երեւոյթը.— միթէ նրանով, որ այս կամ այն
ընտրութեան ժամանակ, ընտրողների վրա
ծնունդ է լինում, և ընտրողական սկզբուն-
քը ազատ չը լինելով կողմնակի ճիշդմե-
րից, անընդունակ է դառնում բացարձակ
կերպով արտայայտելու ընտրողների կամքը:
Ոչ, կրանով բացատրել այն աւօրեայ երե-
ւոյթները, որ առհասարակ մեր մէջ տեղի
ունեցող զանազան ընտրութիւնները ընդ-
հանրապէս անաջող են լինում.— չէ կարե-
ւի, քանի որ հասարակութիւնը, շատ քիչ
բացառութեամբ, միշտ ունի ազատ կեր-
պով կատարելու այս և այն պաշտօնայի
ընտրութիւնը լինի դա քաղաքագլուխ,
տեսուչ, քահանայ, հոգաբարձու, պատգա-
մաւոր.— թէ նոյն իսկ կաթողիկոս և ու-
րիշ բարձր պաշտօնեաներ:

Ընտրողական սկզբունքի գործադրու-
թեան այդ տեսակ անաջողութիւնը մեր

մէջ պէտք է բացատրել նոյն իսկ մեր հա-
սարակութեան ունեցած հասկացողու-
թիւններով, և այն տեսակէտներով, որոն-
ցով մեր մէջ ամեն մի ընտրող ձեռնամուխ
է լինում ընտրութեան գործին:

Մեր ժողովուրդը, իրեն արեւելցի ժո-
ղովուրդ, զարեւրից ի վեր իւրացրել է այն-
պիսի հասկացողութիւններ, և հա-
յն անցքն և, որոնք նոյն իսկ պատմա-
կան կեանքի ընթացքում եղել են նրա
անբաժան յատկութիւնները, յատկութիւն-
ներ, որոնցով նա միշտ զեկաւարդել է, երբ
առիթ է ներկայացել մի ընտրութիւն ա-
նելու, կաթողիկոս կամ մի ուրիշ պաշտո-
նայ ընտրելու...

Եւ այդ ժողովրդի կարծիքով մի որ և է
պաշտօնի համար ընտրվելու ամենաառա-
ջին արժանաւորութիւններն են մարդու
հասակը, դիրքը, և հարստու-
թիւնը: Մտեք մեր գիւղերը, հետաքր-
քովեցէ նոյն իսկ ամենահասակեղանի
պիւղական ժողովրդի հայեացքներով, ծա-
նօթացէք քաղաքների կեանքի հետ, և
զուր կը համոզվէք, որ մինչև այժմ էլ
երբ մեր ժողովուրդը շատ առիթներ ունի
ընտրողական սկզբունքի գործադրութեան
համար, երբ թէ զարոցական, թէ եկեղե-
ցական և թէ հասարակական զանազան
պաշտօնների համար ընտրութեամբ են
ջոկվում զանազան պաշտօնեաներ, այդ
հայեցակէտը զեկաւարդ զեր է կա-
տարելու:

Արդ, միթէ հարկաւոր է ապացուցանել,
որ այդ մի սխալ, անմիտ, և նոյն իսկ շատ
միասնակար ու վայրենի հայեացք է, ո-
րից օգուտ գո՞ւնար մի սպասել, բայց որից
ստանալիք միտանքը անպակաս կը լինեն...
Կիցաւոր մի տեղ ուզում են ընտրել քաղա-
քագլուխ, և ահա ամենքն էլ արամադը-
ված են ձայն տալու նրան, ով որ աւելի
բարձր դիրք և աւելի կապեր ունի, և ո-
րի գլուխը արդէն ծաղաւ է... Կիցաւոր
մի ուրիշ տեղ զարդի համար հոգա-
բարձու պէտք է ընտրել, և ահա ամեն-
քը ձայն են տալիս մի այնպիսի ազայի,
որի գլխաւոր ոյժը իր փողն է, իսկ փորձ-
վածութիւնը նրա տարիքը: Քա հա-
յն աշտու ընտրելիս՝ զիւսաւոր արժա-
նաւորութիւններից մէկը ընտրվողը տարի-
քն է համարվում: մի որ և է պատ-
գամաւոր ընտրելիս ամենից առաջ աշ-

քի առաջ են ունենում նրա ինչպիսի ըն-
տանիքից և ինչ գիւղից մարդ լինելը: մի
որ և է գիւղում մէլ լիք ընտրելիս նախ
մտածում են այն մասին թէ արդեօք մէլի-
քի մազերը սկսել են ձերմակել, թէ ոչ, և
թէ արդեօք նա գիւղի հասարակ դա-
սակարգին է պատկանում, թէ ազգեցիկ
դասակարգին և այլն և այլն...

Կեկաւարդվում այդ տեսակ վայրերի հա-
յնացքներով մեր հասարակութիւնը իրան
նեղութիւն չէ տալիս, և չէ մտածում, թէ
միթէ հարուստ, բայց տգէտ հոգաբարձուն
իր փողերը զարդին պէտք է ընծայէ, միթէ
վաշխաւու երեցիփոքը կը խղճահարկի իր
փողերի հետ խառնել եկեղեցու փողերը,
միթէ մեծ կապեր ունեցող քաղաքա-
գլուխը կարող է մեծ խելք ունենալ, և
միթէ վերջապէս սպիտակ մազերի—
ազատականութեան մէջն է բովանդակ-
վում մարդու խելքը, եռանդը, շնորհը և
ընդունակութիւնը, որ զիցուք մի կաթո-
լիկոս, մի երեցիփոք, կամ մի ուրիշ պաշտո-
նայ ընտրելիս պէտք է ի նկատի ունե-
նել թէ սեւ, մօրուքը երկար է, թէ կարճ,
և կամ թէ առհասարակ մի որ և է հա-
սարակական բարձր պաշտօնի համար ըն-
տրվողը, խօսելով ժողովրդի լեզուով.— լա-
րօյ և բուսած՝ ունի, թէ արտաբնուստ
մի սովորական անձնաւորութիւն է...

Եւ ահա այդպիսի անմիտ հայեացքների
զերի զործած լինելով, մեր հասարակու-
թիւնը իր ընտրողական գործերի ժամա-
նակ մեծ անաջողութիւնների է հանդի-
պում, աշխատելով միշտ այնպիսի մարդիկ
ընտրել, որոնց արժանաւորութիւնը ոչ թէ
նրանց խելքը, գիւղական լինելը, և եռան-
դը, պատրաստակ ունեւթիւնն է, այլ
այնպիսի մարդկանց, որոնց զիւսում խելք չը
կայ, բայց զբաւանում փող կայ, որոնց ոյժը
ոչ թէ իրանց անձնական արժանաւորու-
թիւնների մէջն է, այլ նրանց ունեցած
կապերի, դիրքի և վերջապէս հա-
յնացքների այն երեւոյթը, որ մեր հասա-
րակութեան մէջ մինչև այժմ էլ ընտրողա-
կան ասպիւղը միայն չէ սպիտակ մազե-
րաւոր հաստափոր բուրժուականներին, աղան-
քին և զիւր ունեցող անձանց, մի խօսքով
աւելի հին սերնդի ներկայացուցիչներին,
որոնք և հալածում և զուրս են քը-
շում ասպիւղից ամեն տեսակ նոր մարդ-

կանց, որոնց ոյժը ոչ թէ փողի և դիրքի
մէջն է, բայց իրանց անձնական արժանաւո-
րութիւնների մէջն...

Սակայն, կեանքը, փորձերը և իրակա-
նութիւնը արդէն ապացուցին, որ այդպի-
սի անմիտ և վայրենի հայեացքներով զե-
կաւարդվելով չէ կարելի ոչ մի միթէարա-
կան հեռանկարի համար: Կրան սպացոյց
մեր բոլոր հասարակական հիմնարկու-
թիւնները: Եւ այժմ արդէն ժամանակ է
ասպարէզը թողնելու այն մարդկանց, ո-
րոնց արժանաւորութիւնը փողի, դիրքի
և սպիտակ մազերի մէջն է, համոզվելու
համար, որ փողը արժանա-
ւորութիւն չէ, որ դիրքը եռանդ չէ
նշանակում, և որ սպիտակ մազերը— խե-
լքութեան նշան չէ...

Խ. Մ.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՀԻՆ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ

Յուլիսի 28-ին

Հին-Նախիջևանի իր արտաքին տեսքով շատ
նմանում է պարսկական քաղաքի, իր մէլանով,
բազարով, բարձր մզկիթներով ու միւսերնե-
րով: Տեսքը վատ են և պարսկական ձևով շինած,
փողոցները կեղտոտ և շատ անգամ այնքան նեղ,
որ մի ֆայէտն չէ կարող անցնել: Մտնելով
բազարը, դուք անցնում էք նեղ ու մութ չար-
տուներով: շատ անգամ ձեր ոտների տակ փռած
էք տեսնում եղան և զանազան անասունների
կաշիներ, որից կաշեգործները տեղական կօշիկ-
ներ են պատրաստում և այս կաշիներից սարսա-
փելի հոտ է գալիս: Չարտուների տանիքները
կամարած են, խառնութիւնը փոքր ու մեծ մա-
սամբ մութ: Կիտողը մի փողոց չի տեսնի, որ
քարած լինի, մի տուն չի տեսնի, որ կտուրը
թիթեղածածկ լինի:

Հին-Նախիջևանի ազգաբնակչութեան մեծամաս-
նութիւնը կազմում են թուրքերը, փոքրամաս-
նութիւնը՝ հայերը: Տեղացի հայերը պարսկաւոր
են զիւսաւորական առևտրով: Ապրանքը բե-
ւում են Մոսկվայից, Թիֆլիսից, Օդեսայից և
Ռուսաստանի միւս վաճառաւոր քաղաքներից:
Ինքած ապրանքները վաճառում են զուաւոր ժո-
ղովրդի վրա: Ցարուց տարի վաճառականների թի-
ւը աճելով աճում է մեղանում, որովհետև ում

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

Valeat quantum valere potest

I

Առիթ ունեցած լինելով երկար տարիների ըն-
թացքում անձամբ ծանօթանալու Անգլիայի կեան-
քին, մենք դիտաւորութիւն ունենք «Անգլիական
նամակներ» խորագրի տակ մի շարք յօդուածներով
ծանօթացնել հայ ընկերայից հասարակութեանը
Անգլիայի և անգլիացիներին հետ, խօսե-
լով անգլիական կեանքի նշանաւոր երեւոյթների,
անգլիական լուսաւորութեան, հասարակական,
ընտանեկան կեանքի, երկու սեռի դաստիարա-
կութեան, կառավարութեան և ուրիշ հետաքրքրա-
կան խնդիրների մասին: Մեր յօդուածների շար-
քը վերաբերվում յատկապէս Անգլիային և անգ-
լիացիներին՝ կը կազմէ մի ամբողջութիւն: Հէնց
այդ մի օղջութիւնը աշխարհում առաջ ունենա-
լով, մենք այս անգամ ամենից առաջ կը հաղոր-
դենք Մեծ-Բրիտանիայի մասին մի քանի պատ-
մական կարճ տեղեկութիւններ:

Մեծ-Բրիտանիայի պատմութիւնը սկսվում է
մօտ երեք հարիւր քառասուն տարիներ Բրիտան-
սից առաջ: Այս առանձնացած կղզու արտաքին
աշխարհի հետ ունեցած յարաբերութիւնն էլ ա-
ռաջին անգամ սկսվում է մի լուր՝ փրկելիցի-
ների այցելութեամբ: Նախին բրիտանացիները շատ
պատերազմաւոր և քաջ մարդիկ էին, բայց բոլ-
րովին անտաշ և անընդաքսիկ: Կրօնի մասին
ընկերները շատ վերացական գաղափար ունէին,
ըստ որում նրանց մէջ թաղաւորող կրօնն էր
դրուիդականութիւնը, այսինքն կաղնապաշ-
տութիւնը, ինչպէս ցոյց է տալիս դրուիդականու-
թիւն լուրը, որ եւրոպէական ըրուիդականութիւն
լուրից և նշանակում է կաղնի Կրօնից կոչվող
ըրուիդական վարդապետները ընտրվում էին եր-
կու սեռից և զրանց անմիջական հսկողութեան
տակ էին կրթվում երիտասարդները, մինչդեռ,
ընդհանուր մտքով, զրուիդները կաղնում էին եր-
կրի օրէնքները մարմնը, ինչպէս և այլ հերոսա-
կան հասակի քաղցրութեամբ աշուղները: Առաջին
դարում՝ Յուլիոս Կէսար արշաւելով դէպի Բրի-
տանիա, հաստատեց այդտեղ հռոմայեցիների
յաղթական արքայատէրութիւնը, որը շարունակ-
վեց մինչև Նիւդեբորդ դարու սկիզբը, այսինքն
մինչև այն յիշատակալի դէպքը, երբ կատաղի վա-
ղախները սպառնում էին գրաւել Հռոմ քաղաքը և
հռոմայեցիները ստիպվեցան հրաւեր կարգաւ ի-

րանց զօրքերին, որ թողնեն օտար երկրները և
միահամուտ կերպով զիւնեն հայրենիքը պաշտպա-
նութեամբ: Հռոմայեցիների աղեղնութիւնը առ-
հասարակ քաղաքային է համարվում քանի մի նոր
պատմաբանները, բայց ուրանալ անկարելի է
թէ Բրիտանիայում ինչպէս ըրիտանութեան
լոյսի ներմուծողը, այնպէս և հարտաբարպետու-
թեան ու ուրիշ շատ օգտակար արհեստների
հատաւորող հռոմայեցիներն էին:

Զարթոյց դարի սկիզբից սկսվում է, այսպէս
անուանելով, «Սաքսոնեան դարերը», որը շա-
րունակվում է մինչև միտասնիկորդ դարը: Յիւ-
տեր, անգլիկ և աքսոններ թողնելով արևմտեան
Եւրոպա, հերթով չուեցին դէպի Բրիտանիա և
նեւաճելով Ռոմանո-Բրիտանիա, բաժանեցին եր-
կրի հարաւային կողմը եօթն մասերի, որոնք բոլ-
րը միասին կոչվեցան Անգլիա, անգլիկ տարրի
անունով, որոնք բռնած էին երկրի հարաւ-արեւե-
լեան բերրի և հարուստ մասը:

Մետասնիկորդ դարից սկսվում է «Նորման-
դական դարերը»: Նորմանդիայի Ռուլլիամն
(Անգլիայում Ռուլլիամ առաջին) խաթուրութեամբ
բարձրադասով անգլիական գահը, այդ երկ-
րի մէջ մտցրեց նորմանդական սովորութիւններ
և նորմանդական լեզուն, որը ոչ այլ ինչ էր եթէ
ոչ ազաւաղած ֆրանսերէն:

Ռուլլին նորմանդական դարերը անուն
ամենա-

ծանր աղեղնութիւնն եղաւ անգլիական լեզուի
և գրականութեան վրա, որը այդ ժամանակ դար-
ձել էր մի տեսակ մեղեդական խառնուրդ՝ ըրի-
տանականի, ֆրանսերէնի և լատիներէնի: Ռուլ-
լիամն փոխարինող Հենրիկոս երկրորդից սկսվում
է Պլանտադենի տոհմը: Ապրանքը բե-
ւում են Մոսկվայից, Թիֆլիսից, Օդեսայից և
Ռուսաստանի միւս վաճառաւոր քաղաքներից:
Ինքած ապրանքները վաճառում են զուաւոր ժո-
ղովրդի վրա: Ցարուց տարի վաճառականների թի-
ւը աճելով աճում է մեղանում, որովհետև ում

ձեռքը որ ընկնում է մի երկու հարիր բուրբուխ և անուշ իր սեփական խառնուրդը, այն- պես որ գնդակները, կամ ուրիշ խոսքով մուշտա- րիկները թիւր վաճառողներից դուրս շատ վաղը թույլ աւելի կտրելի է հաշուել: Վաճառականնե- րը իրանց առևտուրը կատարում են հին, նահա- պետական ձևով, առանց կանոնաւոր հաշուա- պահութեան թէպէտև նրանք գնում են Ռու- սաստանի փողը ի շատէ լուսաւորված քաղաք- ները, սակայն նրանց կարգերը, սովորութիւննե- րը բնաւ չեն ընդունում, այնքան խոր արմատ- ներ է գցել սրանց մէջ հնամուլ նահապետակա- նութիւնը: Հին-Նախնականի առևտրականները լիւրտ են չափազանց, կամ ինչպէս իրանք են ասում լայնորդ են, և այդ ժպտութիւնը իրանց համար պարծանք համարելով, մէկը միւսից աշ- խատում է գերազանցել այդ տղեղ յատկութեան մէջ: Գլխաւորութիւնը ծագում է մարդատեցութիւնը, որի հետևանքն է անտարբերութիւնը դէպի չքաւոր մարդկանց թշուառ վիճակը: Մեր վաճառական- ները համարենա չը գիտեն ինչ բան է բարե- գործութիւնը, մարդասիրութիւնը:—Ինչո՞ւ, որով- հետև նրանք խեղդված են իրանց անձնական նիւթական հաշիւների մէջ: Եստակութիւնը տի- րել է նրանց ամբողջ գոյութիւնը վրա: Մեր ա- ռևտրականները վաճառականութեան վարկն են ձգում, որովհետև դրանցից շատերը ինչ տեսակ կեղտոտութիւններ ասէք անում են, մէկ-մէկուց մուշտարիկներ խլում, մէկ մէկու ջիւղում է ժան ծախում, մի խոսքով խեղդում են և մուշտարիկնե- րին և միմեանց:

Նախնականից հարուստ հայը չէ սիրում օգնել իր աղքատ բարեկամին, շատ անգամ չէ կամե- նում ճանաչել նրան: Նրա դռները փակ են աղ- քատների համար: Նրա ձեռքը առատ չէ աղքա- ղուտ գործերի համար: Գիցուք պատահում է մի օր եւ է հասարակական թշուառութիւն և ահա այստեղ են մենք նկատում ենք նոյն անտարբե- րութիւնը: Մեր քաղաքում չենք գտնում գոնէ մէկ հայ առևտրական ընկերութիւն:

Մի քանի խօսք արհեստների մասին: Մեր ար- հեստագործները նոյնքան հին են, որքան հին են իրանց արհեստները՝ ինչ որ չինում են բոլորը հին ձևով և անդրձեռնդեղանց գործիքներով, այդ- պէս են սակերիները, քարերիները, դերձակները, հիւանդները և օրմնադիրները: Մի քանի ստաղծա- գործներ և դերձակներ կան միայն, որոնք նոր ձևի արհեստ են ուսել Թիֆլիսում: Սակայն ընդ- հանրապէս մենք չունենք նոր արհեստագործներ: Տեղացի հայերը իրանց ընտանեկան ներկայա- նում են մեր առաջ ընտանակ, անգույն և իշ- խող, սրանց աչքում կինը՝ համարվում է ստոր արարած: Հայ կինը մեղանում դուրս է ամեն տեսակ իրաւունքներից, հայ կինը իր մարդու ճորտն է այստեղ: Իրանց կանանց տեղացիք պա- հում են ստրկական դրութեան մէջ, ինչպէս առ- հասարակ արեւելքում, տեղն ընկած ժամանակ խոյս չեն տալիս և նրանց ծննդից: Այդ մարդը իր կնոջը ամբողջ տարիներ չէ թողնում անից դուրս գալ: Եթէ պատահում է ձեռք տեսնել տե- դացի հայ կնոջ մի տեղ գնալիս, անպատճառ

դուք նրան կը տեսնէք ոտից մինչև գլուխ ճե- րմակ չարաւտով ծածկված: Գործերով ապրելով խաւարումով թուրքերի և պարսիկների մէջ, տե- դացի հայերը ընդունել են շատ բան նրանցից: Իսկ օրիորդը, աղջիկը... չէ գառնում նա 10 12 տարեկան և նրա համար անդառնալի կեր- պով անցնում են մանկական ուրախ և անմեղ տարիները, նա ևս իւր բ թէ «մարդացու» փակ- վում է տան մէջ: Կանայք և չափահաս օրիորդ- ները տղամարդկանցից փախչում են: Եւ եթէ պատահում է, որ ձեր առաջ չընտէր է կամ նը- տած է մի կին, շատ անգամ և բարեկամ և տա- րիքով մեծ ձեռքանից, նա երեսը ծածկած ունի քողով խաւարածները առևտրում են, որ դա լաւ է, ամօթխաճութիւնն է պահանջում, թէ կը- նոջը վայել չէ երեսը բաց անել, խօսել տղա- մարդկանց հետ: Բայց ինչ որ այսպիսիները վա- րագործում են կնոջ պարկեշտութեամբ, մենք բացատրում ենք տղիտութեամբ և պարսկական ստրուկ, փակված կեանքով, որից առաջանում են այդ տեսակ տղեղ կեղտոտ սովորութիւններ: Կինը խուսափում է մարդուց, մարդը կնոջից: Յաճախ արդէն պատկանում ամուսիններ կարող էք տեսնել, որոնք իրար հետ նոյնպէս չեն խօսում և որքան ժամանակ—4, 5 տարի: Այս բոլորի հետևանքը լինում է այն, որ մէջտեղ խաղաղ, երջանիկ ըն- տանական կեանք չէք տեսնում: Մայրերի ան- կիրթ լինումը պատճառով, երեխաներն էլ ան- կիրթ են լինում: Այսպիսի մայրերը իրանց երե- խաներին բամբասանքներով, հայոյանքներով ծննդով և անէջքներով են կրթում միայն և դարձնում չէ, երբ նրանք փչանում են Մեղա- նում օրիորդները իրանց ամուսիններ ընտրելու համար: ազատութիւն չունեն, սակայն ինչ կեր- տասարդի գլխին կը կապեն աղջկայ ծնողնե- րը, նրա կինն է դառնում օրիորդ: Ի հարկէ ծը- նողները մեղանում առհասարակ այնպիսի մար- դու գլխին են կապում, որից գիտեն, որ կարող են չահել, կամ օրը փող ունի, թէպէտև մարդը լինի 40—45 տարեկան: Բայց, ի հար- կէ, այսպիսի պատկերը դառնում են անվեր- ջանալի ընտանեկան երկպառակութիւնների աղ- բեր: Մեղանում երեք կանանց և օրիորդներին հանդէսներում, ընտանեկան երեկոյաններում չէք տեսնել... Կարծես հայ կինը այստեղ ծնված է ծը- նելու համար, այստեղ կնոջ միջնորդութիւնը իր թանկագին մատանիները, ապարանջանները և դերձակներն են, հայ վաճառականը այդ դէպքում փող չէ խնայում և սովով ուրախացնում է իր կնոջը: Մեր քաղաքը դուրս է փախ ի շատէ ու- սում առած կանանցից, կան գրել կարգալ լուսնող ջահիլ կանայք, և օրիորդներ, որոնք տեղական օրիորդական դպրոցի տասն տարեկա գոյութեան պատճառն են:

ՆԱՍՏԱԿ ԶԱՆԳԵՂՈՒԹՅՈՒՆ

Յուլիսի 25-ին

Ձանդեղուրի գաւառը, որը բաղկացած է 300-ից աւելի հայաբնակ և թուրքաբնակ գիւղերից, իր

կենտրոն Գորիսի մէջ ունի միայն մի գիւղական և մի գաւառական բժիշկ: Հետեւաբար ինչպիսի պարտաճանաչ և գործունեայ բժիշկ գալու էլ լինի այս գաւառը, նա անկարող կը լինի էական օգուտ տալ ահագին տարածութիւն ունեցող գաւառի ժողովրդեան, մանաւանդ ներկայ անբարեկալ ու հանգամանքներում, որոնցից մէկն է և ճանա- պարհների դժուարագնաց լինելը: Մեղրիի Գիւ- նէյ-մահալը բաղկացած է մօտաւորապէս 1,400 ծխից կամ 7000 բնակչներից: Ձանդեղուրի մի մասը կազմելով, հեռու է Գորիսից 120 վերստով, անջատված Գլխալու և Գլխալան տարերով: Այդ մահալին հարկաւոր է մի թիւիս ղեղապետը իր բժիշկով, որովհետև մեղանից շա- տերն օգնութիւնից դուրս մնալուց մեղանով, հա- տարակոթեան վրա մի անտանելի ծանրութիւն են թողնում, այն է՝ այրի կանայք և շատ որդեր: Այդպիսի անխնամ ու անդատարակ թողնված որդերը, ինչպէս ցոյց են տալիս փաստերը, չա- փահաս դառնալով, լինում են մեծ մասամբ բա- րոյապէս փչացած մարդիկ և խաղաղասէր բնա- կիչներին մեծ տանջանքներ ու հոգսեր են պատ- ճառում:

Վերոյիշեալ Գիւնէյ-մահալի կենտրոն Մեղրի գիւղում լինելի բժիշկին իր ղեղապետով մեծ օ- գուտ կարող է ցոյց տալ:

Մի օրինակ, դիցուք թէ ձմեռ ժամանակ մէկը հիւանդացի է վարակիչ կամ մի այլ հիւանդու- թիւնով, իսկ հիւանդացիները համոզված լինելով, թէ կարող է օգնութիւն հասցնել իր հիւանդին, որով և ազատել մի ահագին ընտանիք սովից: մեղանիցից և այլ հոգսերից, կամենում է ան- պատճառ ոյժից վեր ծախսեր անել ու հիւանդին բժիշկ հասցնել, միթէ կարող է նա իր մտադրածն իրագործել,—երբեք, որովհետև խոչընդոտը մէկը չէ, որ ամբողջ ոյժով մարտակող հասնէ իր բաղ- ձանքին, այլ նրա արգելադրութիւնը բազմաթիւ- նեն, որոնց մի քանիսները միայն առաջ կը բե- րենք այստեղ: Նախ գիւնէյցին մինչև բժիշկի մօտ հասնելն ու վերադառնալը պէտք է 240 վերստ ճանապարհ կտէ, ուրիշ մի շաքարովայ տան- ջանք: Հիւանդացիները արքան մեծ թիւով ունեցող մէկը պիտի լինի, որ իր տունն ու հիւանդը թող- լելով Ուրիշի յուրով, գնայ Գորիս բժիշկի հաս- վելու: Յայտնի բան է, որ մի շաքարովով անխնամ թողած հիւանդին նա կը գայ և գերեզմանում անվրդով պառկած կը գտնէ: Միւս կողմից ան- հաւան է հիւանդին տանել Գորիսի հիւանդանոցը, նոյն իսկ հիւանդի գլուխով իր կախումն ունեցող պատճառներով: Պէտք է նկատի ունենալ և այն, որ գէպի Գորիս տանող վերոյիշեալ ուղիների ճա- նապարհները, ձմեռվայ եղանակին մեծաքանակ ձիւնի պատճառով, ամառներով փակ են մնում: Վերջապէս, դիցուք թէ հիւանդը կը տանի իր հիւանդութիւնը մինչև բժիշկի հասնելը, բայց մի- թէ հիւանդացիները Գորիս հասնելուն պէս, այդ աղաւթի հիւանդակին, բժիշկին կարող է այնտեղ գտնել և նպարտ: Գիցուք թէ, հաւանաբար դէպ- քանից մէկը լինելով, բժիշկին աջողկեց այցելել գիւնէյի հիւանդին, նա ինչպէս կարող է մար- գարկոնալ և հետո տանել հիւանդին բժիշկող դե-

ղերն ու գործիքները: Միւս մանրամասնութիւն- ների մէջ չենք մտնում:

Վեց տասնաւորական հասարակութիւններից բաղկացած Գիւնէյ-մահալի մի հասարակութիւնն էլ Մեղրի գիւղը լինելով, ունի 1,000 բնակիչ, ո- ռոնց մէջ կան 90 այրի կանայք և 10-ից աւելի նոյն իսկ իր միջից երկրորդ պատկի ենթարկված են ուրիշ գիւղացիների հետ կամ ուրիշ գիւղերից մտել են այս Մեղրի գիւղը: Մնացած հինգ շի- նական հասարակութիւնների այրի-կանանց մա- սին ճիշդ ստատիստիկական տեղեկութիւն չունե- նալով, համարում թւանշանով 1,000 բնակչներին 50 տոկոս այրի-կանայք ենք նշանակում: Ուրե- մըն Գիւնէյում կան 400 այրի-կանայք, որոնցից մի քանորդին կարելի է ծննդականութեան ան- ընդունակ համարել, իսկ երեք քանորդին ամենա- թաւ հասակում պէտք է հաշուել: Միջինը դրան- ցից իւրաքանչիւրը կնոջ վայել կեանքն ապահայ թողած, տան ամեն հոգսերն առած իր օսերին, հերոսաբար տանում է տաժանակիր կեանք, և վայ այնպէս պահելուն, որ նա պահում է մի խումբ որդեր:

Կրկնում ենք, վերոյիշեալ անբարեկամ լուսն պատճառները Գիւնէյի վատաւոր լինելուն և բժշկական օգնութեան բացակայութիւնն են: Եթէ գիւնէյցին ունենայ բժիշկ և ղեղապետ, հա- լատարացած պէտք է լինել, որ անբարեկաման դէպքերը կը պակասեն և ժողովուրդը ղեղալի կրկնով կաճէ, մոտաւորապէս, որ օտարութիւն գնալը մեղ մօտ մի տեսակ կենսական պահանջ է դարձել հողի պակասութեան և բերքից ընկնե- լու պատճառով: Բանը նրանումն է, որ օտարու- թիւն գնում են թէպէտ զատարկ գրպանը լցնե- լու յոյսով, բայց արգանք առողջ կազմաւորելով, իսկ վերադառնում են ու ձվ գլխէ ինչպիսի գրպա- նով, բայց ըստ մեծի մասին մի օր և ից վարա- կիչ հիւանդութեամբ:

Բժշկական օգնութիւնից դուրս գիւնէյցին հի- ւանդութիւնից ազատվելու համար իրան յանձ- նում է բազմի բերմանը: Եւ շատերը մատաղ հասակում մեռնում են: Այդ է պատճառը, որ Մեղրիում ծերունի մարդ չը կան: Շինական ժո- ղովներում ղեղալի կերպով աչքի են ընկնում նոր մարդիկ, կորցրած հեծրի թաւը, առոյգ և պարթի կազմաւորված Նոյն գրովան մէջ է ամ- բողջ Գիւնէյն: Գիւնէյ մահալում բժիշկ և ղեղապետ ունենալը բոլոր գիւնէյցիների տե- նանքն է, որի վրա հարկաւոր է ուղարկու- թիւն դարձնել:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեկ հաղորդում են, որ Թիֆլիսի Ներսիսեան դպրոցի դրաղարանը ամենադժուրին վիճակի մէջ է: Գրադարանը, որի համար դպրոցը վաղուց արդէն իւրաքանչիւր տարի ահագին գումարներ է ծախել, փոխանակ հարստանալու, աւելի է աղքատանում: Ամենահազուադուտ և ամենա- թանկագին դրքերը այս և այն մարդու, վարժա-

յում Օրլէանների և Բուզարդացիների մէջ տեղի- քը ունեցող սաստիկ տեղեկութիւն, Հինբիկոս Վե- ցերբերդի որ ընկ պատճառ չէր եղած այդ տե- լուքեան, որպէս էր նուաճել ամբողջ Ֆրանսիան, բայց յանկարծ երևան ելաւ Ժաննա-դ-Արկ, մի գիւղացի օրիորդ, որ վերջ տուց անդլիացիների աշխարհակալութեան: Ժաննա-դ-Արկ իր աղքատ սիրական ոգևորման մէջ հաւատում էր թէ եր- կինքն էր նշանակել նրան ազատել Ֆրանսիան և այսպէս էլ համոզել կարողացել էր իր թագա-ւորին: Օրլէանները պաշարված էին և ուարժա- ւորում էր ամբողջ Ֆրանսիայի վրա, երբ Ժան- նա-դ-Արկ մի խումբ քաջերով յարձակվեց թշա- մու բանակի վրա և աղաւթը Օրլէաններին, յե- տոյ Բէյնում օժնել տուաւ Կարոլոսին իբրև թա- դաւոր Ֆրանսիայի, բայց չուտով վաճառվելով իր արիւնակիցների մատնիչ ձեռքով, տարիցու- անդլիացիների բանակը: Եթէ անգլիական պատ- մութեան մէջ կան այնպիսի կետեր, որոնք յա- լի տեսական ամօթ են թողնում անգլիացիների վրա, այդ կէտերից ամենախաղաղը թէ ան- գլիկութիւնը, որով նրանք վարկեցան Ժաննա- դ-Արկի հետ: 1431 թւականին, Րուէն քաղաքում Ժաննա-դ-Արկի անխիղճ թշնամիներն այրեցին նրան Րուէնի շուկայում, յամօթ տասնհինգերորդ դարի լուսաւորութեան:

Յիւսեր, անպէր և սաքսոններ ի մի ձուլվե-

լուց և նախնի բրիտանացիներին ձնշուրց յետոյ, քէլչ նեղութիւնների չնթարկվեցան դրանք վայ- րի ճիւղաշարից և Վլադիմիրից, որոնք ժամա- նակ տաճառմանով յարձակվելով հիւսիսային Անգլիայից, մեծ վնասներ էին հասցնում նորեկ գաղթականներին: Սկստները, որոնք այժմեան չօտյանգացիներն են, ունէին իրանց յատուկ թա- դաւորը և ընդհանած էին քրիստոնէութիւն, երբ Ուլիսիւս Երկրորդ, չը կարողանալով այլ ևս համ- բերել նրանց հրօտակները անվերջ շահառակու- թիւներին, պատերազմի ելաւ և 1093 թւակա- նին յաղթեց չօտյանգացիներին և օպանեց նը- մինչև տասնհինգերորդ դարը չօտյանգացիները քաջութեամբ պատերազմեցին անգլիացիների դէմ և 1328 թւականին վերահաստատեցին կառա- ղում անկախութիւն, սակայն ձէջմա Առաջին 16-րդ դարի վերջերում միացրեց այդ երկրի գահը անգլիական գահի հետ և վերջապէս 1707 թականին, Աննա թագուհին միացնելով երկու երկրներին պարզամէնաները, միանգամայն վերջ տուց Ծոտյանգիայի աշխարհի քաղցին:

Ինչ որ վերաբերում է Իրլանդիային, որը բա- ժանված է Անգլիայից և Ծոտյանգիայից, պէտք է խոստովանել թէ հին ժամանակներում Իրլանդի- ան աւելի լուսաւոր էր, քան թէ իր հարևան կղզիները: Այս երկրի մէջ քրիստոնէութիւն տա-

բաժողն եղաւ Սուրբ Պատրիկը, և այժմ դեռ մնում են իրանդական լեզուով զրկւած քղաղի- քական ձեռագրեր, որոնք սակայն վնասու- ան թշնամիների յարձակմունքների ժամանակ: Իրլանդացիները կառավարվում էին քանի մի ցե- ղագեւանների ձեռքով և այդ ցեղագեւաններից իւ- րաքանչիւրն առ իրեն կերպով հպատակվում էր մի թագաւորին: Տասն և վեցերորդ դարում, ա- ռանց հաստատ պատճառների, անգլիացիները մտան Իրլանդիա և Գուլլին, Ուլսթոր ու Ռոթը- ֆորը ընկան անգլիացիների ձեռքը, քէլչ ժամա- նակից յետոյ երկրի բոլոր նահանգները հպա- տակվեցան Անգլիային, բայց Ուլսթորը, ուր սա- կայն երկու դար սրանից առաջ հաստատվեց անգ- լիական գաղթականութիւն և այսպիսով՝ ամ- բողջ Իրլանդիան նուաճեց: Իրլանդիայի վե- րաբերեալ անդլիական օրէնքներից ամենահետա- քերքին է Ֆոյնիպի օրէնքը, որ բաղկանում է յետագայ երեք կէտերից՝

ա) Իրլանդիայի մէջ չը պէտք է պարտադէմ կազմիլ առանց Անգլիայի թագաւորի համաձայ- նութեան:

բ) Իրլանդիայի մէջ իրաւունք չը կայ օրէնք հաստատելու առանց նախապէս այդ օրէնքը անգլիական թագաւորի քննադատութեան են- թարկելու:

գ) Անգլիական բոլոր օրէնքներն ազատ մտաք

ված բանի գործունեության մասին առհասարակ
ընտանոթական վրա, մանավանդ նախնային ար-
դիւնաբերության պէտքերի համար կրկնապատ-
կեց. 6 օգոստոսի Երեկ վերադարձաւ
արտասահմանից զինուորական միասնաբա-
նային զինվորական «НОВОСТИ» լրագրի հա-
տով վաճառելը նորից թողնուած է: Հրատա-
րակված են տարիքային հարցերի վերաբերմամբ
երկարամտային ներկայացուցիչների ժողովների
համար ժամանակագր կանոնները Երեկ կրկնա-
պատկեց: 6 օգոստոսի 10-ին
նշանակված է Բարձրագույն զորահանգին Երեկ
վախճանվեց կայսերական թատրոնների բազմաշ-
խատ արտիստ Լէօնիդով:

ԲԵԼԳՐԱԿ, 6 օգոստոսի: Միւսանը ուղեւորվեցաւ
Վիեննա:

ՊԱՐԻՋ, 6 օգոստոսի: Բուլանդէ, Դիլիւսն և
Բոշֆոր հրատարակեցին մի պրակամագիւտ, որի
մէջ ասում են. «Բարձրագույն ատենակի վճիռը
պատգամաւորների ժողովի և սենատի կայացրած
համաձայնութեան հետեանք է, որի զօրութեամբ
պատգամաւորների ժողովը պարտաւորվել է չը
լուծել սենատը: Մեր դէմ կայացած հարց ու
փոքրի հրէշաւոր հետեանք» բնականորէ ձայնա-
տաւթեան յողթվելն է. բայց կամայականու-
թեան, բարձրագույն և արկայնութեան այդ օր-
դան մտնելով է իր վախճանին: Չը նայելով
պետական յղափառութիւններին, որոնք պատ-
րաստված են միմեկեան մէջ, մենք հաւատում
ենք ընտրողների հատապատմութեանը:

ՎԻԵՆՆԱ, 6 օգոստոսի: Բէլգրադից եկած մաս-
նաւոր լուրերին նայելով, Միւսանը համաձայնվել
է, որ Նատալիա թագուհին տարին մի քանի ան-
գամ գալ Բելգրադ: «Neue Freie Presse» լրա-
գրին հաղորդում են Լոնդոնից, որ Անգլիան՝ ցա-
մաքային բարեկամ պետութիւնների հետ միասին
վճուկ են թիրախային համար ունեցող ֆինան-
սական աւելի կանոնաւոր վիճակ՝ աւելի լաւ
հակադրութեան ներքոյ: Այդ պետութիւնները եր-
կիւղ են կրում, որ դժուար թալկին, թիրաքեան,
զրամական պէտքերի ճնշման ներքոյ, կարող է
այնպիսի բայելք անել, որոնք կը հակասեն յի-
շեալ պետութիւնների քաղաքական նպատակնե-
րին:

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 7 օգոստոսի: Այսօր Պալատի
գիտարանը ամենի իր յիսնամեայ յօրեկեանը:

ՎԻԵՆՆԱ, 7 օգոստոսի: Երեկ պատեղ հասաւ
Սերբիայի նախկին թագաւոր Միլան:

ԲԵԼԳՐԱԿ, 7 օգոստոսի: Թագուհին մերժեց իր

օրդոն հետ արտասահմանում տեսնվելու առա-
ջարկը և մտադրւում է Բելգրադ գալու: Խնամա-
կայիներին ուղղած նամակով Միւսանը յայտնում է
թէ ինքը համաձայն է, որ թագուհին գար Բել-
գրադ, որ նրան ցոյց տրվէր թագաւորական պա-
տիւ, և որ նա իջնէր պալատում, ցոյց ալն պալ-
մանով, որ տեսակցութիւնները կարճատե և ի-
նքն, որ առաջին անգամ Բելգրադ գալը զեկ-
տեմբերից առաջ չը լինի, և որ այժմ թագուհին
ընդունէր օրդոն հետ կիշինելով տեսնվելու ա-
ռաջարկը՝ կառավարութեան թոյլտւութեամբ:
Այդ առաջարկութիւնները հաղորդված են թա-
գուհուն:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳԻ ԲՈՐՈՍԱ

Օգոստոսի 4-ին	
Լոնդոնի վրա 10 ֆունտ արծեւ	96 ր. 20 >
Բերլինի վրա 100 մարկ	47 > 10 >
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ	38 > 10 >
Ռուսի	արծեւ 7 > 66 >
Մարաշի կուպոններ	153 > 50 >
Արծաթ	1 > 12 >
Բորսայի գլխաւորներ	6 և 70%
Պետական 50/0 ասու 1-ին շրջանի	98 > 75 >
— 2-րդ —	98 > 75 >
— 3-րդ —	98 > 50 >
— 4-րդ —	98 > 50 >
— 5-րդ —	98 > 50 >
— 6-րդ —	99 > — >
Նոր 40/0	83 > 25 >
Լոնդոնի 50/0 փոխաւոր 1-ին շրջ.	98 > 62 >
— 2-րդ —	98 > 62 >
— 3-րդ —	98 > 62 >
Ներքին 50/0 ասու 1-ին փոխաւոր	264 > — >
— 2-րդ —	246 > 25 >
— 3-րդ —	102 > 50 >
— 4-րդ —	172 > — >
— 5-րդ —	141 > — >
Նոր երկարութեային 1-ին	98 > 87 >
50/0 գրաւակ 1-ին շրջանի կուպոն	— > — >
— 2-րդ —	146 > 50 >
— 3-րդ —	92 > 37 >
— 4-րդ —	98 > 25 >
— 5-րդ —	102 > 50 >
— 6-րդ —	27 և 43 97 > 50 >
— 7-րդ —	18 և 43 97 > 50 >
Ս. Պետերբուրգի քաղաքային օրդոն	95 > — >
— 2-րդ —	98 > 87 >
— 3-րդ —	93 > 75 >
— 4-րդ —	83 > 50 >
Ս. Պետերբուրգի քաղաքային օրդոն	— > — >

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 7 օգոստոսի: Սալոնի Պալատի
գիտարանը ամենի իր յիսնամեայ յօրեկեանը:

ՎԻԵՆՆԱ, 7 օգոստոսի: Երեկ պատեղ հասաւ
Սերբիայի նախկին թագաւոր Միլան:

ԲԵԼԳՐԱԿ, 7 օգոստոսի: Թագուհին մերժեց իր

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

ՊԱՐԱԿԱՍՏԱՆԻ ՄԱՐԱԶԱ ԲԱԶԱՔԻ ՀԱՅՈՑ ԴՊՐՈՑՈՒՄ
ԲԱՑՎԱԾ Է ԳՐԱԴԱՐԱՆ:

Գրադարանը չունենալով սեփական միջոցներ, զիմում է յարգելի հեղինակներին,
թարգմանիչներին և ուրիշ անձանց, խնդրելով օգնել զրադարանին թէ զրբեր նուիրե-
լով և թէ զրամական նուէրներ անելով: Յանկացողները թէ զրբերը և թէ զրամական
նուէրները կարող են յանձնել Թիֆլիսում Կնտրոնական զրադարանին, ուր և այդ
բոլորը կը մտցնվին թաւրիկի հայոց առաջնորդից սուսած ժապաւինեալ մատանի մէջ:
1—10

Թողնելով իմ պաշտօնը և ՀԵՌԱՆԱՌՈՎ ԶԻԹԱԹՈՎԻ ԲԱՆԿԱՑԻՆ ԳՐԱՆԵՆԱԿԻՑ,
ԽՆԴՐՈՒՄ ԵՄ ԻՆՁ ՀԵՏ ԳՐԹ ՈՒՆԵՆՍԻ ԾԱՆԿԱՑՈՂՆԵՐԻՆ զիմել ինձ հետեւեալ հա-
ցնով. Սերբերեանի լեւոյ, տուն Մէրօրօվի Ն 24:
Կարապետ Սարգսեան Հաջի-Մահմուդեան:
1—2

Մարմին մասերը, մանաւանդ ոտների մասերը
խոնկաց պահպանող փոշի

ԳԱԼՄԱՆԻՆ

ձախլում է զեղաններում և կրօնատների մօտ
Եւրոպայի նշանաւոր քաղաքներում և կայսրու-
թեան բոլոր քաղաքներում: ԳԼԽԱՌՈՐ ՊԱՆՏՈՑ
գտնվում է ՎԱՐՇԱՎԱՑՈՒՄ, հնարգի, զեղատան
տիրոջ, Փարմայիայի մարգարի Վ. ԿԱՐՊԻՆՍԿԻ
մօտ, Էլեկտրայիայի փողոց, Ն 39. Գալմանի
մէծ արկը արծեւ վարչապետ 50 կ, փոքրը
30 կոպ:

ՊԵՏԻ Է ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ ԿԵԼՏՈՒՄՆԵՐԻՑ
և պահանջներ, որ իւրաքանչիւր արկը կրէր փո-
շու զօրեւորութեան բազմաթիւնը և փարիզի
ցուցահանդիսի մեղաները:
Ս. 24869 6—10 (b)

В редакцию газеты „МШАКЪ“ прода-
ются следующие брошюры: 1) „Экономич-
Положение Турецких Армян“, публич-
лекция Д—ра Г. Арцруни, перев. съ арм.
А. Аракелянца. Цѣна 25 к. 2) Die Eco-
nomische Lage der Armenier in der Türkei,
ein öffentl. Vortrag von Dr. Grigor Arzruni,
übersetzt von A. Amiranjanjanz. Preis 25 k.
3) Die Hungersnoth in Türkisch-Armenien,
ein Vortrag von Dr. Grigor Arzruni, über-
setzt von Amiranjanjanz. Preis 20 kop.
Иногородные, желающие получить бро-
шюры, благоволить присылать по 30 коп.
почтовыми марками, за каждую брошюру.
Адресъ. Тифлисъ, Редакция „Мшакъ“,
или Tiflis, Redaction „Mschak“. (b)

ԱՐՏԵՄ ՏԵՐ-ԱՆԴՐԵԱՍԵԱՆ, ՄԱԿԱ ԵՒ ԱԼԻՔՍԱՆԴՐ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆՆԵՐԸ արար
ցաւով յայտնելով առաջինը՝ իր ամուսնու, երկրորդը իր աղջկայ, իսկ երրորդը իր
քրոջ՝ ՆՈՒՆԷ ՏԵՐ-ԱՆԴՐԵԱՍԵԱՆԻ մահը, խնդրում են ազգականներին և ծանօթ-
ներին ներկայ լինել յուզարկաւորութեան, որ տեղի կունենայ երեքշաբթի օր, օ-
գոստոսի 8-ին, առաւօտեան 10 ժամին, հանգուցեալի բնակարանից (Կօրեան-
սկայա փողոց, ա. Արէշովի) զեպի Մոզնու Ս. Գեօրգ եկեղեցին:
1—1

С. А. ЕПАЗАРОВЪ
ИЗСЛЕДОВАНИЯ ПО ИСТОРИИ УЧРЕЖДЕ-
НИЙ ВЪ ЗАКАВКАЗЬИ
ЧАСТЬ I
СЕЛЬСКАЯ ОБЩИНА
Сословный строй, внутренняя организация и управление общины въ сны-
и съ землевладѣніемъ, водовладѣніемъ и податнымъ обложеніемъ.
Цѣна 2 р. 75 к.
Продается въ Казани, въ книжномъ магазинѣ А. А. Дубровина.
5—10 (b)

Լոյս տեսաւ մամուլի տակից
ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
Նոր ուխտի, աշխատարկութիւն Սահակ քահանայ Սահակեանցի: Գինն է 35 կ. Նոյն անձի
աշխատարկութեամբ լոյս են տեսել
2) ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ հին ուխտի, գինն է 30 կոպ.
3) ԴԱՍԱԳԻՐԿ ԿՐՈՒՆԻ հին ուխտի, գինն է 1—75 կ.
4) ՄԻ ՔԱՆԻ ԽՕՍԳ հայ կրօնաւորների, գինն է 10 կոպ.
Գինն Թիֆլիսի Կնտրոնական զրադարանին:
5—10

ՄԻ ՕՐԻՈՐԴ՝ որ աւարտել է քաղաքային պրօֆեսիոնալ դպրոցում, ցանկա-
նում է հայոց ծխական դպրոցներում ՁԵՌԱԳՈՐԾԻ դասեր տալ: Հասցեն կարելի է ի-
մանալ „Մշակի“ խմբագրատանը:
2—5

ՄԻԵԻՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ
Ե Ր Կ Ո Ւ Ս Ե Ռ Ի Ա Ն Ձ Ա Ն Ց Հ Ա Մ Ա Ր
ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ
Առևտրական Կուրսերի նպատակն է՝ մասնադիտական առևտրական կրթու-
թիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել զործնական ճանապարհով
հմուտ հաշուապահներ: Աւարտողները ստանում են ատտեստատներ:
Աւանդելի առարկայք սորա են՝ 1) Առևտրական հետեւութիւն, 2) Առևտրա-
կան թուաբանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկա-
յին), 4) Թուաբանութիւն համընթիւ վրա, 5) Առևտրական թղթակցութիւն, 6)
Առևտրական և մուհհակի կանոնադրութիւն և 7) զեղադրութիւն:
Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 15-ից, բնդունելութիւնները սեպտեմբերի
1-ից, ամենայն օր, երեկոցեան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնա-
կարանում, Ստորական Ազգեքանդր ֆրիդուսովի տանը, Ն 9 Սերգեյեւսկայա և
Նազարեայա փողոցների անկիւնում, զեղատան գիմնաց քրադիրը ու կանոնները
կարելի է ստանալ ԶՐԻԱՊԷՍ եղբ. Ծովանոսիների բանկային զրադարանում և
կուրսեր հիմնողի բնակարանում: Ուարաքաղաքացիք զիմում են կուրսերի հիմ-
նողին.— въ Тифлисѣ, С. П. Мануэляну.
9—20 (b. 6.)

ՇԵՐԱՄԱՊԱՀԱԿԱՆ ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐ
ՄՈՒՏԻՑԱՌՈՒՄ (Կորիկա կղզի) և ՎԻԳՆՈՒՆԻՄ (Գար)
ՇԵՐԱՄԻ ՑԷԼԻԿԻԼԵՐ ՍԵՐՍԵՐ (ՊԱՍՏԵՐԻ ՍԻՆՍԵՐ)
BERTRAND ET ALOISI
Médaille d'Or 1re Classe
Bariame (Gorne) 1878.
Médaille d'Or 1re Classe
Bariame (Gorne) 1878.
Médaille d'Or 1re Classe
Montpellier 1885.
Médaille d'Or 1re Classe
Montpellier 1885.
ԴԵԼԻՆ ԵՒ ՍՊԻՏԱԿ ԿՈԿՈՆԵՐ
Bertrand et Aloisi սերբերը գնելու համար զիմել Թիֆլիսի շերամապահական կայարանը,
սկսած 1889 թվի հոկտեմբեր ամսից:
6—10